

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gruodžio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Teisė į šeimos susijungimą – Direktyva 2003/86/EB – 10 straipsnio 2 dalis – Neprivaloma nuostata – Naudojimosi teise į šeimos susijungimą reikalavimai – Pabėgėlio šeimos narys, nenurodytas 4 straipsnyje – Sąvoka „išlaikomas asmuo““

Byloje C-519/18

dėl *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi bíróság* (Budapešto administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) 2018 m. liepos 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. rugpjūčio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

TB

prieš

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, teisėjai I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič ir C. Lycourgos (pranešėjas),

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- TB, atstovaujamo advokato G. Győző,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir G. Tornyai,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Schillemans ir M. Bulterman,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Tokár, C. Cattabriga ir M. Condou-Durande,

susipažinęs su 2019 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224) 4 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 10 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant TB ir *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Imigracijos ir prieglobsčio tarnyba, Vengrija) ginčą dėl šios tarnybos sprendimo atmesti prašymą išduoti suinteresuotojo asmens seseriai leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2003/86 2, 4 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) Laikantis daugelyje tarptautinės teisės dokumentų įrašyto įsipareigojimo saugoti šeimą ir gerbti šeimos gyvenimą, turėtų būti imamasi priemonių dėl šeimos susijungimo. Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir laikosi principų, pripažintų, visų pirma, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

<...>

(4) Šeimos susijungimas yra būtinas, kad būtų galimas šeimos gyvenimas. Jis padeda kurti sociokultūrinį stabilumą, palengvinantį trečiųjų šalių piliečių integraciją valstybėje narėje, o tai padeda siekti ekonominės ir socialinės sanglaudos, vieno iš pagrindinių Sutartyje nurodytų Bendrijos tikslų.

<...>

(8) Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pabėgėlių padėčiai, atsižvelgiant į priežastis, privertusias juos palikti savo šalių ir neleidusias jiems ten normaliai gyventi su šeima. Dėl to jiems turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos naudotis teise į šeimos susijungimą.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams naudojimosi šeimos susijungimo teise sąlygas.“

- 5 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 5 dalis išdėstyta taip:

„Ši direktyva neturi poveikio valstybių narių galimybei priimti arba išlaikyti palankesnes nuostatas.“

- 6 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1–3 dalyse nurodyta:

„1. Pagal šią direktyvą ir laikydamosi IV skyriuje, taip pat 16 straipsnyje nustatytų sąlygų valstybės narės leidžia atvykti ir gyventi šiems šeimos nariams:

a) globėjo sutuoktiniui;

b) globėjo ir jo / jos sutuoktinio nepilnamečiams vaikams, įskaitant vaikus, įvaikintus <...>;

- c) nepilnamečiams vaikams, įskaitant globėjo įvaikintus vaikus tais atvejais, kai globėjui priklauso jų globa ir vaikai yra jo ar jos išlaikomi. <...>
- d) nepilnamečiams vaikams, įskaitant sutuoktinio įvaikintus vaikus tais atvejais, kai sutuoktiniui priklauso jų globa ir vaikai yra jo ar jos išlaikomi. <...>

<...>

2. Valstybės narės įstatymu ar kitais teisės aktais šiems šeimos nariams gali leisti atvykti [į šalį] ir [joje] gyventi pagal šią direktyvą ir laikantis IV skyriuje nustatytų sąlygų:

- a) globėjo arba jo ar jos sutuoktinio pirmos giminystės eilės pagal tiesiąją aukštutinę liniją giminėms [pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams], jei juos išlaiko globėjai ir jei jie neturi deramos šeimos paramos kilmės šalyje;
- b) globėjo arba jo ar jos sutuoktinio suaugusiems nesusituokusiems vaikams, jei šie objektyviai negali tenkinti savo reikmių dėl savo sveikatos būklės.

3. Valstybės narės gali įstatymu ar kitais teisės aktais leisti atvykti [į šalį] ir gyventi [joje] pagal šią direktyvą ir laikantis IV skyriuje nustatytų sąlygų nesusituokusiam partneriui, esančiam trečiosios šalies piliečiu, su kuriuo globėjas palaiko deramai patvirtintą pastovią ilgalaikę partnerystę, arba trečiosios šalies piliečiui, kurį su globėju sieja registruota partnerystė pagal 5 straipsnio 2 dalį ir tokių asmenų nesusituokusiems nepilnamečiams vaikams, taip pat ir įvaikintiems vaikams bei nesusituokusiems pilnamečiams [vaikams], kurie objektyviai negali tenkinti savo reikmių dėl savo sveikatos būklės.

Valstybės narės gali nuspręsti, kad registruoti partneriai šeimos susijungimo atžvilgiu turi būti vertinami taip kaip sutuoktiniai.“

7 Direktyvos 2003/86 V skyriuje „Pabėgėlių šeimų susijungimas“ esančiame 10 straipsnyje numatyta:

„1. 4 straipsnis taikomas šeimos narių apibrėžimui, išskyrus tai, kad jo 1 dalies trečia pastraipa netaikoma pabėgėlių vaikams.

2. Valstybės narės gali leisti šeimos susijungimą su kitais 4 straipsnyje nenurodytais šeimos nariais, jei jie yra pabėgėlio išlaikomi.

3. Jei pabėgėlis yra nelydimas nepilnametis, valstybės narės:

- a) leidžia šeimos susijungimo tikslu atvykti [į šalį] ir [joje] gyventi jo pirmojo giminystės laipsnio tiesiąją aukštutinę liniją giminėms [jo pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams], netaikydamos 4 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytų sąlygų;
- b) gali leisti šeimos susijungimo tikslu atvykti [į šalį] ir [joje] gyventi jo ar jos teisėtam globėjui ar bet kuriam kitam šeimos nariui, jei tas pabėgėlis neturi giminių tiesiąją aukštutinę giminystės liniją [neturi tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių] arba tokių gimin[aič]ių negalima surasti.“

8 Šios direktyvos 17 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės, atmesdamos prašymą, panaikindamos ar atsisakydamos atnaujinti leidimą gyventi [šalyje] arba sprendamos klausimą dėl globėjo ar jo šeimos nario išsiuntimo, deramai atsižvelgia į asmens šeimos santykių pobūdį ir tvirtumą, jo gyvenimo valstybėje narėje trukmę, šeimos, kultūrinių ir socialinių ryšių su jo ar jos kilmės šalimi buvimą.“

Vengrijos teisė

- 9 *Harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, toliau – 2007 m. įstatymas) 19 straipsnyje nustatyta:

„1. Trečiosios šalies pilietis gali gauti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, jeigu jis yra trečiosios šalies piliečio, turinčio leidimą gyventi šalyje, imigracijos leidimą, leidimą nuolat gyventi šalyje, laikiną leidimą nuolat gyventi šalyje arba nacionalinį ar EB leidimą nuolat gyventi šalyje, arba asmens, turinčio leidimo gyventi šalyje kortelę arba leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, išduotą pagal tam tikrą įstatymą (toliau bendrai – šeimos susijungimo prašymo teikėjas), šeimos narys.

<...>

4. Leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu gali gauti šeimos susijungimo prašymo teikėjo arba jo (jos) sutuoktinio (-ės), arba asmens, turinčio pabėgėlio statusą:

- a) tėvai, kurie yra jo (jos) išlaikomi;
- b) broliai arba seserys ir tiesiosios aukštutinės ir žemutinės linijos giminaičiai, jei dėl savo sveikatos būklės jie negali tenkinti savo poreikių.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 2015 m. rugsėjo 7 d. kompetentinga Vengrijos valdžios institucija TB suteikė pabėgėlio statusą. 2016 m. sausio 12 d. TB sesuo Vengrijos diplomatinei atstovybei Teherane (Iranas) pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo su TB tikslu ir išduoti vizą, kuri leistų jai gauti šį leidimą gyventi šalyje.
- 11 Šis prašymas buvo atmestas pirmosios instancijos valdžios institucijos sprendimu, o jį patvirtino ir antrosios instancijos valdžios institucija, motyvuodama tuo, kad, viena vertus, TB sesuo, siekdama gauti leidimą gyventi šalyje, kompetentingai institucijai pateikė neteisingų duomenų ir, antra, atsižvelgiant į jos išsilavinimą ir sveikatos būklę, ji neįrodė, jog dėl sveikatos būklės negali tenkinti savo poreikių, nes, remiantis kartu su prašymu pateiktais gydytojų išduotais dokumentais, ji kentėjo nuo depresijos, dėl kurios jai buvo reikalingas reguliarus medicininis stebėjimas.
- 12 TB dėl šio sprendimo pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Grįsdamas šį skundą jis, be kita ko, nurodo, kad 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punkte numatyta taisyklė, pagal kurią asmens, turinčio pabėgėlio statusą, brolis ar sesuo gali gauti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu su sąlyga, kad dėl sveikatos būklės jie negali tenkinti savo poreikių, pažeidžiamos Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 1 ir 2 dalys.
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, abejojantis dėl šios taisyklės atitikties Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 daliai, pažymi, kad šio 19 straipsnio 4 dalies b punkte numatyta sąlyga neatitinka numatytosios minėtoje 10 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią valstybės narės gali leisti kitiems pabėgėlio šeimos nariams, nenurodytiems šios direktyvos 4 straipsnyje, kaip antai pabėgėlio broliams ir seserims, su juo susijungti su sąlyga, kad jie būtų pabėgėlio „išlaikomi“. Taigi minėto 19 straipsnio 4 dalies b punkte numatyta sąlyga atitinka sąlygą, numatytą minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalies b punkte ir 3 dalyje, kiek ji siejasi su šeimos susijungimu, tačiau ne su pabėgėlio broliais ir seserimis, o su globėjo ar jo sutuoktinio pilnamečiais nesusituokusiais vaikais ir globėjo ir jo partnerio pilnamečiais nesusituokusiais vaikais.

- 14 Todėl šiam teismui kyla klausimas, pirma, ar pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį draudžiama, kad valstybė narė, pasinaudojusi šia nuostata suteikta galimybe, leisdama susijungti šeimos nariams, kurie nėra nurodyti šios direktyvos 4 straipsnyje, nustatytų kitas sąlygas nei numatytos pirmojoje nuostatoje.
- 15 Šiuo klausimu minėtas teismas pažymi, kad ankstesniame sprendime *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija), nepateikęs prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nusprendė, kad į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai ir kad 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punktas nepažeidžia minėto 10 straipsnio 2 dalies.
- 16 Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, nors pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį valstybės narės gali leisti šeimos narių, nenurodytų šios direktyvos 4 straipsnyje, susijungimą ir nukrypti nuo šiame straipsnyje įtvirtintos sąvokos „šeimos narys“, jos negali nukrypti nuo 10 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos, pagal kurią minėti nariai gali pasinaudoti šeimos susijungimu, jei jie yra pabėgėlio išlaikomi.
- 17 Antra, jei į šio sprendimo 14 punkte nurodytą klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl „išlaikomo“ asmens sąvokos, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2003/86, aiškinimo.
- 18 Šiuo klausimu šis teismas pažymi, kad šios direktyvos versijoje proceso kalba 10 straipsnio 2 dalyje nurodyti pabėgėlio išlaikomi šeimos nariai („a menült eltartottjai“), o versijoje anglų kalba nurodyta, kad šioje nuostatoje kalbama apie nuo pabėgėlio priklausančius šeimos narius („dependent on the refugee“). Jis abejoja dėl to, ar šios frazės yra visiškai lygiavertės.
- 19 Be to, jam kyla klausimas, ar sąvoka „išlaikomi“ reiškia, kad turi būti vertinami įvairūs priklausomumo požymiai, o gal priklausomumui užtenka tik vieno iš šių požymių, pavyzdžiui, atitinkamo šeimos nario negalėjimo dėl sveikatos būklės patenkinti savo poreikių, buvimo, todėl valstybė narė, neatsižvelgdama į šio šeimos nario asmeninę situaciją ir remdamasi vien šiuo požymiu, gali konstatuoti, kad netenkinantis šio požymio šeimos narys nėra globėjo išlaikomas. Šiuo klausimu minėtas teismas pažymi, kad, kaip teigia *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas), iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad ši sąvoka apima ne tik materialią, bet ir fizinę bei intelektinę priklausomybę, todėl išlaikomo asmens santykis gali būti apibūdinamas kaip sudėtingas priklausomumo santykis, o materialinė našta yra tik vienas iš jo požymių.
- 20 Trečia, jei į šio sprendimo 14 punkte nurodytą klausimą būtų atsakyta neigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar valstybės narės gali laisvai nustatyti bet kokią sąlygą, įskaitant numatytąsias Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse, ir prireikus klausimas dėl minėto 4 straipsnio 3 dalyje nustatytos sąlygos, susijusios su tuo, kad atitinkami šeimos nariai dėl sveikatos būklės objektyviai negali tenkinti savo poreikių, taikymo srities.
- 21 Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad tais atvejais, kai valstybė narė pagal šį straipsnį leidžia atvykti [šios direktyvos] 4 straipsnyje nenurodytam šeimos nariui, šiam šeimos nariui gali būti taikomas tik reikalavimas, numatytas 10 straipsnio 2 dalyje (t. y. jis turi būti „pabėgėlio išlaikom[as]“)?
2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar „išlaiko[mo]“ asmens („dependency“), nurodyto [Direktyvos 2003/86] 4 straipsnio 2 dalies a punkte, statusas reiškia faktinę situaciją, kai bendrai turi egzistuoti įvairūs išlaikymo požymiai, o gal siekiant konstatuoti išlaikymo faktą pakanka, kad egzistuotų tik kai kurie išlaikymo požymiai, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes? Ar šiomis

aplinkybėmis [šios direktyvos] 10 straipsnio 2 dalyje įtvirtintam reikalavimui (kad šeimos narys turi būti „pabėgėlio išlaikom[as]“) neprieštarauja nacionalinė nuostata, pagal kurią numatyta vertinti ne atsižvelgiant į asmeninę situaciją, o tik į vienintelę faktinę aplinkybę (vienintelį išlaikymo požymį – „objektyv[ų] negal[ėjimą] tenkinti savo reikmių dėl savo sveikatos būklės“), kaip požymį, reiškiantį, kad minėtas reikalavimas tenkinamas?

3. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, todėl valstybė narė galėtų taikyti ne tik [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 2 dalyje numatytą reikalavimą (šeimos narys turi būti „pabėgėlio išlaikom[as]“), bet ir kitus reikalavimus, ar tai reiškia, kad valstybė narė gali savo nuožiūra nustatyti bet kokią kitą reikalavimą, įskaitant ir dėl kitų šeimos narių [šios direktyvos] 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytus reikalavimus, ar ji gali taikyti tik [minėtos] direktyvos 4 straipsnio 3 dalyje nustatytą reikalavimą? Šiuo atveju kokios faktinei situacijai taikytinas direktyvos 4 straipsnio 3 dalyje nurodytas „objektyv[aus] negal[ėjimo] tenkinti savo reikmių dėl savo sveikatos būklės“ reikalavimas? Ar jį reikia aiškinti taip, kad šie šeimos nariai negali [patenkinti] „savo poreikių“, ar kad jie „negali“ pasirūpinti „savimi“, o gal tam tikru atveju jis turi būti aiškinamas kitaip?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 22 Vengrijos vyriausybė teigia, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini, nes yra hipotetiniai. Jos teigimu, šie klausimai grindžiami klaidinga prielaida, kad Vengrija 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punktu įgyvendino Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį, nors ši valstybė narė net nepranešė Komisijai tokios informacijos pagal šios direktyvos 20 straipsnį.
- 23 Šiuo klausimu reikia priminti, jog tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės normos išaiškinimu (2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 26 punktas).
- 24 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti pateikti atsakymą į nacionalinio teismo pateiktą prejudicinį klausimą, tik jei akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisės normą visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktas).
- 25 Šiuo atveju reikia pabrėžti, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, Vengrijos teisės aktų leidėjas, priimdamas 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punktą, tikrai siekė įgyvendinti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį, nes pagal pastarąją nuostatą valstybėms narėms suteikiama pasirinkimo laisvė, kuri yra šioje direktyvoje nustatytos sistemos sudedamoji dalis (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *N. S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 65–68 punktas).
- 26 Teisingumo Teismas, laikydamasis Sąjungos ir nacionalinių teismų jurisdikcijos padalijimo principo, turi remtis tokiomis faktinėmis ir teisinėmis prejudicinių klausimų pateikimo aplinkybėmis, kokios nurodytos sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Todėl, nepaisant Vengrijos vyriausybės išreikštos kritikos dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pateikto

nacionalinės teisės aiškinimo, šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia nagrinėti atsižvelgiant į šio teismo pateiktą šios teisės aiškinimą (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 21 d. Sprendimo *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, 25 punktą).

- 27 Tai, kad Vengrija pagal Direktyvos 2003/86 20 straipsnį nepranešė Komisijai, jog minėtas 19 straipsnio 4 dalies b punktas yra šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalies perkėlimo į nacionalinę teisę priemonė, negali pakeisti šios išvados. Iš tiesų nepakanka, kad atitinkama valstybė narė nebūtų pranešusi Komisijai apie nacionalinę priemonę, kad būtų galima atmesti teiginį, jog šia priemone įgyvendinama direktyvos nuostata.
- 28 Todėl reikia atmesti nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą.
- 29 Be to, reikia pažymėti, kad antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo taip pat klausia dėl Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 ir 3 dalių aiškinimo.
- 30 Vis dėlto šios nuostatos susijusios su kitokiomis situacijomis nei nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nes jos susijusios ne su pabėgėlio sesers, o su kitų jo šeimos narių susijungimu.
- 31 Vien aplinkybės, kad įgyvendindamas Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį Vengrijos teisės aktų leidėjas vartojo terminus, analogiškus nurodytiesiems šios direktyvos 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse, nepakanka prašymui dėl šių nuostatų išaiškinimo pagrįsti. Iš tiesų prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas nenurodė, kad Vengrijos teisės aktų leidėjas, priimdamas 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punktą, siekė pateikti tiesioginę ir besąlyginę nuorodą į šias nuostatas (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 18 d. Sprendimo *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, 47 punktą ir 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C ir A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 33 punktą).
- 32 Darytina išvada, kad šioje byloje nereikia aiškinti Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 ir 3 dalių.

Dėl esmės

- 33 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybei narei draudžiama leisti šeimos susijungimą su pabėgėlio seserimi tik tuomet, kai ji dėl sveikatos būklės negali patenkinti savo poreikių.
- 34 Pagal Direktyvos 2003/86 1 straipsnį jos tikslas – nustatyti valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams naudojimosi šeimos susijungimo teise sąlygas.
- 35 Šios direktyvos 4 straipsnyje išvardijami trečiosios šalies piliečio šeimos nariai, kuriems valstybės narės turi ar gali, nelygu atvejis, pripažinti teisę į šeimos susijungimą, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą.
- 36 Kaip matyti iš tos pačios direktyvos 8 konstatuojamosios dalies, joje pabėgėliams numatytos palankesnės sąlygos naudotis teise į šeimos susijungimą, nes, atsižvelgiant į priežastis, privertusias juos palikti savo šalį ir neleidusias jiems joje normaliai gyventi su šeima, jų padėčiai reikia skirti ypatingą dėmesį (2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S*, C-550/16, EU:C:2018:248, 32 punktą).
- 37 Viena iš šių palankesnių sąlygų įtvirtinta Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje.

- 38 Iš tiesų, nors pagal šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalį jos 4 straipsnis taikomas pabėgėliams, išskyrus jo 1 dalies trečioje pastraipoje įtvirtintą išlygą, kuri netaikoma pabėgėlių vaikams, direktyvos 10 straipsnio 2 dalis, be kita ko, leidžia valstybėms narėms taip pat suteikti galimybę pasinaudoti teise į šeimos susijungimą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, su šiame 4 straipsnyje nenurodytais pabėgėlio šeimos nariais.
- 39 Pirma, reikia pabrėžti, kad šio 10 straipsnio 2 dalis nėra privaloma. Pagal šią nuostatą kiekvienai valstybei narei palikta diskrecija nuspręsti, ar išplėsti Direktyvoje 2003/86 nustatytą taikymo asmenims sritį.
- 40 Be to, kaip iš esmės savo išvados 37 punkte pažymėjo generalinis advokatas, 10 straipsnio 2 dalimi valstybėms narėms taip pat paliekama didelė diskrecija nustatant, kuriems iš minėtos direktyvos 4 straipsnyje nenurodytų pabėgėlio šeimos narių šios valstybės narės nori leisti susijungti su jų teritorijoje gyvenančiu pabėgėliu.
- 41 Antra, reikia pabrėžti, kad valstybių narių turimai veiksmų laisvei įgyvendinant šio 10 straipsnio 2 dalį vis dėlto taikoma sąlyga, su kuria toks įgyvendinimas siejamas pagal šią nuostatą. Iš tiesų iš 10 straipsnio 2 dalies teksto matyti, kad valstybės narės gali leisti šeimos susijungimą su kitais Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje nenurodytais pabėgėlio šeimos nariais, jeigu jie yra pabėgėlio išlaikomi.
- 42 Taigi, pirmiausiai Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti valstybei narei leisti susijungti pabėgėlio šeimos nariui, kuris nėra paminėtas šios direktyvos 4 straipsnyje, jei jis nėra pabėgėlio išlaikomas, nes priešingu atveju minėta sąlyga taptų visiškai neveiksminga. Šios sąlygos neatitinkantis nacionalinės teisės aktas prieštarautų Direktyvos 2003/86 tikslams, nes pagal jį šioje direktyvoje įtvirtinta sistema būtų leidžiama pasinaudoti asmenims, neatitinkantiems naudojimosi sąlygų (šiuo atžvilgiu pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 27 d. Sprendimo *Diallo*, C-246/17, EU:C:2018:499, 55 punktą ir 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 44 punktą).
- 43 Ši išvada nedaro poveikio šios direktyvos 3 straipsnio 5 dalyje valstybėms narėms pripažintai galimybei vien remiantis nacionaline teise suteikti teisę palankesnėmis sąlygomis atvykti į šalį ir gyventi joje.
- 44 Toliau dėl sąlygos būti pabėgėlio „išlaikom[am]“ aiškinimo reikia priminti, kad tiek iš reikalavimo vienodai taikyti Sąjungos teisę, tiek iš lygybės principo išplaukia, jog tuomet, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir taikymo sritį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai (2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Spiegel Online*, C-516/17, EU:C:2019:625, 62 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 45 Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje nėra jokios nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę, kiek tai susiję su šia sąlyga, todėl ji turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai.
- 46 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau aiškino sąlygą, pagal kurią, taikant 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančią Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančią direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), globėjo šeimos narys turi būti jo išlaikomas.
- 47 Remiantis šia jurisprudencija, turinčio teisę gyventi šalyje Sąjungos piliečio „išlaikomo“ šeimos nario statusas reiškia, kad turi būti nustatyta realaus priklausomumo situacija. Šis priklausomumas išplaukia iš faktinės situacijos, kai teisę gyventi šalyje turintis asmuo materialiai aprūpina šeimos narį (2004 m. spalio 19 d. Sprendimo *Zhu ir Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, 43 punktą; 2012 m. lapkričio 8 d.

Sprendimo *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 55 punktas; 2014 m. sausio 16 d. Sprendimo *Reyes*, C-423/12, EU:C:2014:16, 20 ir 21 punktai ir 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 50 punktas).

- 48 Siekdama nustatyti tokio priklausomumo buvimą, priimančioji valstybė narė turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į ekonomines ir socialines sąlygas, šeimos narys pats negali patenkinti savo pagrindinių poreikių. Materialinės paramos poreikis turi egzistuoti tokio šeimos nario kilmės valstybėje arba valstybėje, iš kurios jis atvyko, tuo metu, kai jis pateikia prašymą prisijungti prie Sąjungos piliečio (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 9 d. Sprendimo *Jia*, C-1/05, EU:C:2007:1, 37 punktą ir 2014 m. sausio 16 d. Sprendimo *Reyes*, C-423/12, EU:C:2014:16, 22 ir 30 punktus).
- 49 Į minėtą jurisprudenciją reikia atsižvelgti aiškinant sąvoką „išlaikom[as]“ šeimos narys, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2003/86. Iš tiesų direktyvomis 2004/38 ir 2003/86 siekiama panašių tikslų – priimančiojoje valstybėje narėje užtikrinti arba skatinti kitų valstybių narių ar trečiųjų šalių piliečių, kurie joje teisėtai gyvena, šeimos susijungimą.
- 50 Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad, kaip nurodyta Direktyvos 2003/86 8 konstatuojamojoje dalyje ir kaip matyti iš šio sprendimo 35 punkto, pabėgėlių padėčiai turi būti skirtas ypatingas dėmesys, nes jie buvo priversti palikti savo šalį ir negali ten normaliai gyventi su šeima, jie galėjo būti ilgai atskirti nuo savo šeimos, kol jiems buvo suteiktas pabėgėlio statusas, be to, pabėgėliai ar jų šeimos nariai dažnai negali pateikti oficialių dokumentų arba jiems gali būti pavojinga susisiekti su savo kilmės šalies institucijomis (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *K ir B*, C-380/17, EU:C:2018:877, 53 punktą ir 2019 m. kovo 13 d. Sprendimo *E.*, C-635/17, EU:C:2019:192, 66 punktą).
- 51 Reikalavimas, kad prašymo dėl šeimos susijungimo pateikimo dieną pabėgėlis faktiškai užtikrintų materialinę savo šeimos nario paramą jo kilmės valstybėje arba valstybėje, iš kurios jis atvyko, galėtų lemti tai, kad pabėgėlio šeimos nariai, kurie iš tiesų nuo jo priklauso, nepatektų į Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalies taikymo sritį vien dėl to, kad pabėgėlis negali arba nebegali jiems suteikti materialinės paramos, būtinos jų pagrindiniams poreikiams patenkinti jų kilmės valstybėje arba valstybėje, iš kurios jie atvyko. Tačiau negalima atmesti galimybės, kad pabėgėlis negali ar nebegali užtikrinti tokios paramos dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių, pavyzdžiui, fizinių galimybių siūsti būtinas lėšas nebuvimo arba baimės kelti pavojų šeimos narių saugumui su jais užmezgant ryšį.
- 52 Todėl pabėgėlio šeimos narys turi būti laikomas jo išlaikomu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį, jeigu jis yra realiai priklausomas, t. y. pirma, atsižvelgiant į jo ekonomines ir socialines sąlygas, kilmės valstybėje arba valstybėje, iš kurios jis atvyko, jis negali tenkinti savo esminių poreikių tuo momentu, kai pateikia prašymą leisti atvykti pas pabėgėlį, ir, antra, nustatyta, kad materialinę paramą jam iš tikrųjų teikia pabėgėlis arba kad, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, kaip antai atitinkamo šeimos nario giminystės ryšį su pabėgėliu, jo kitų šeimos santykių pobūdį ir tvirtumą, taip pat kitų giminaičių ekonominę padėtį, šis pabėgėlis yra šeimos narys, labiausiai galintis užtikrinti reikalaujamą materialinę pagalbą.
- 53 Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2003/86 17 straipsnis, pagal kurį reikalaujama prašymus dėl šeimos susijungimo nagrinėti individualiai, ir, kaip matyti iš šios direktyvos 8 konstatuojamosios dalies, atsižvelgiant, be kita ko, į ypatumus, susijusius su globėjo pabėgėlio statusu (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *K ir B*, C-380/17, EU:C:2018:877, 53 punktą).
- 54 Pagaliau iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nors, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kai kuriose kalbinėse versijose minėto 10 straipsnio 2 dalyje nurodyta nuo pabėgėlio priklausomo šeimos nario situacija, o kitose versijose ši nuostata siejama su minėto pabėgėlio išlaikomo šeimos nario požymiu, toks skirtumas neturi reikšmės 10 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos aiškinimui.

- 55 Trečia, reikia pažymėti, kad įgyvendindamos Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje joms suteiktą galimybę valstybės narės gali numatyti papildomų reikalavimų, susijusių su šioje nuostatoje nustatyto priklausomumo ryšio pobūdžiu, be kita ko, Direktyvoje 2003/86 įtvirtintų teisių pripažinimą siedamos su sąlyga, kad atitinkami pabėgėlio šeimos nariai dėl tam tikrų motyvų būtų jo išlaikomi.
- 56 Iš tiesų sąlyga, susijusi su pabėgėlio ir jo šeimos nario priklausomumo buvimu, turi būti aiškinama taip, kad ja siekiama netaikyti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje numatytos galimybės šios direktyvos 4 straipsnyje nenurodytiems pabėgėlio šeimos nariams, kurie nėra jo išlaikomi, ir nenustatyti nusprendusiai pasinaudoti šia galimybe valstybei narei pareigos automatiškai pripažinti pabėgėlio šeimos nariams – visiems arba daliai jų, – nenurodytiems minėtos direktyvos 4 straipsnyje, teisę į susijungimą nuo momento, kai jie tampa išlaikomi pabėgėlio.
- 57 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad, viena vertus, skirtumai, kurių gali atsirasti dėl to, kad kiekviena valstybė narė gali laisvai aiškinti priklausomumo ryšio pobūdį, dėl kurio, remiantis jos nacionalinės teisės aktais, Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje nenurodytiems pabėgėlio šeimos nariams leidžiama pasinaudoti teise į šeimos susijungimą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, yra visiškai suderinami su minėtos direktyvos 10 straipsnio 2 dalies esme ir tikslu. Iš šio sprendimo 38–40 punktų matyti, kad šią 10 straipsnio 2 dalį Sąjungos teisės aktų leidėjas suformulavo kaip neprivalomo pobūdžio nuostatą, kurios įgyvendinimas paliktas valstybių narių diskrecijai, todėl nacionalinės teisės aktų nuostatos, kuriomis įgyvendinama tokia galimybė, savaime aišku, skiriasi, atsižvelgiant į minėto teisės aktų leidėjo pasirinkimą (pagal analogiją žr. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *A ir S*, C-550/16, EU:C:2018:248, 47 punktą).
- 58 Kita vertus, tokia valstybėms narėms suteikta galimybė nustatyti papildomus reikalavimus savaime negali pažeisti Direktyvos 2003/86 4 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nurodytų bendrų tikslų – palengvinti atitinkamų trečiųjų šalių piliečių integraciją leidžiant jiems normaliai gyventi su šeima ir numatyti pabėgėliams palankesnes sąlygas naudotis teise į šeimos susijungimą, atsižvelgiant į jų ypatingą padėtį. Iš tiesų, kaip nurodyta šio sprendimo 36 ir 37 punktuose, pasinaudodama minėtos direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe leisti susijungti tos pačios direktyvos 4 straipsnyje nenurodytiems pabėgėlio šeimos nariams atitinkama valstybė narė jau siekia šių tikslų, net jei taiko griežtesnes tokio susijungimo sąlygas nei numatytosios 10 straipsnio 2 dalyje.
- 59 Tačiau draudimas valstybei narei numatyti tokius papildomus reikalavimus prieštarautų pačiai 10 straipsnio 2 dalies, pagal kurią, kaip nustatyta šio sprendimo 38 ir 39 punktuose, valstybėms narėms leidžiama tiek nuspręsti nė vienam pabėgėlio šeimos nariui, kuriam būtų taikoma ši nuostata, nepripažinti teisės į šeimos susijungimą, tiek laisvai nustatyti, kurie iš šių šeimos narių gali pasinaudoti tokia teise į susijungimą, logikai.
- 60 Be to, toks draudimas galėtų sutrukdyti pasiekti šio sprendimo 58 punkte nurodytus tikslus, mat valstybės narės būtų skatinamos atsisakyti įgyvendinti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje numatytą galimybę.
- 61 Ketvirta, dar reikia pabrėžti, kad įgyvendindamos Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje joms suteiktą galimybę valstybės narės taiko Sąjungos teisę.
- 62 Vadinas, valstybės narės joms minėta 10 straipsnio 2 dalimi suteikta diskrecija pirmiausiai negali naudotis taip, kad pakenktų Direktyvos 2003/86 tikslui ir jos veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimo *E.*, C-635/17, EU:C:2019:192, 53 punktą).
- 63 Šiuo klausimu, kaip nustatyta šio sprendimo 36, 50 ir 53 punktuose, reikia pažymėti, kad, viena vertus, pabėgėlių situacijai reikia skirti ypatingą dėmesį įgyvendinant Direktyvą 2003/86 ir, kita vertus, pagal minėtos direktyvos 17 straipsnį prašymus dėl šeimos susijungimo reikalaujama nagrinėti atsižvelgiant į asmeninę situaciją.

- 64 Be to, kaip patvirtina Direktyvos 2003/86 2 konstatuojamoji dalis, ši direktyva turi atitikti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija).
- 65 Žinoma, Chartijos nuostatos negali būti aiškinamos taip, kad valstybės narės netektų turimos diskrecijos, kai nusprendžia įgyvendinti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį ir nagrinėja pagal šią nuostatą pateiktus prašymus dėl šeimos susijungimo. Vis dėlto nagrinėjant tokius prašymus šios direktyvos nuostatas reikia aiškinti ir taikyti, be kita ko, atsižvelgiant į Chartijos 7 straipsnį, kuriame kartu su kitomis teisėmis įtvirtinta ir teisė į šeimos gyvenimo gerbimą (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 28 punktą).
- 66 Galiausiai, remiantis proporcingumo principu, kuris yra vienas iš Sąjungos teisės bendrųjų principų, nacionalinės teisės aktuose, kuriais įgyvendinama Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalis, numatytos priemonės turi būti tinkamos šiuose teisės aktuose nurodytiems tikslams pasiekti ir neviršyti to, kas būtina jiems pasiekti (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 42 punktas).
- 67 Todėl nacionalinės teisės aktais, įgyvendinančiais minėtoje 10 straipsnio 2 dalyje numatytą galimybę, turi būti paisoma tiek Chartijoje garantuojamų pagrindinių teisių, tiek proporcingumo principo ir nesudaroma kliūčių nagrinėti prašymą dėl šeimos susijungimo atsižvelgiant į asmeninę situaciją; dar šis nagrinėjimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į ypatingą pabėgėlių padėtį.
- 68 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, galų gale reikia išnagrinėti, ar pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį valstybei narei draudžiama pripažinti pabėgėlio seseriai teisę į šeimos susijungimą tik tada, kai ji dėl sveikatos būklės negali tenkinti savo poreikių.
- 69 Iš pradžių reikia pažymėti, kad pabėgėlio sesuo nėra globėjo šeimos narys, nurodytas Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje. Taigi valstybė narė gali suteikti tokiam pabėgėlio šeimos nariui teisę į šeimos susijungimą pagal šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalį.
- 70 Toliau iš to, kas išdėstyta šio sprendimo 54–59 punktuose, matyti, kad pagal minėtą 10 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms iš esmės nedraudžiama nustatyti papildomos sąlygos, pagal kurią būtų reikalaujama, kad priklausomumo santykis tarp pabėgėlio ir jo šeimos nario atsirastų dėl pastarojo sveikatos būklės.
- 71 Be to, reikia konstatuoti, kad, kalbant apie tikslesnį suderinimą, Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punkte ir 3 dalyje konkrečiai leido valstybėms narėms dėl kai kurių trečiosios šalies piliečio šeimos narių teisės į šeimos susijungimą nustatyti panašią sąlygą.
- 72 Atsižvelgiant į tai, iš šio sprendimo 42 punkto taip pat matyti, kad, siekdama išsaugoti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalies veiksmingumą, valstybė narė negalėtų leisti pabėgėlio seseriai pasinaudoti teise į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį, jeigu ji nėra pabėgėlio išlaikoma, o tam reikia, kaip buvo įrodyta šio sprendimo 52 punkte, ne tik to, kad pabėgėlio sesuo negalėtų užtikrinti savo pagrindinių poreikių, bet ir to, kad būtų nustatyta, kad jos materialinę paramą iš tikrųjų užtikrina pabėgėlis arba kad, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, pabėgėlis yra šeimos narys, labiausiai galintis užtikrinti reikalaujamą materialinę paramą.
- 73 Be to, iš šio sprendimo 53 ir 63 punktų taip pat matyti, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi atsižvelgdamos į asmeninę situaciją išnagrinėti, ar laikytasi sąlygos, pagal kurią ši pabėgėlio sesuo turi būti jo išlaikoma dėl sveikatos būklės.
- 74 Iš to, be kita ko, matyti, kad toks prašymas negali būti atmestas vien dėl to, kad liga, kuria serga pabėgėlio sesuo, automatiškai konstatuojama kaip nesanti tokio pobūdžio, kad galėtų lemti tokį priklausomumo santykį.

- 75 Konkrečiau kalbant, siekiant nagrinėjant prašymą atsižvelgti į asmeninę situaciją reikia deramai ir pagrįstai atsižvelgti į visas svarbias pabėgėlio sesers asmenines aplinkybes, kaip antai jos amžių, išsilavinimo lygį, profesinę ir finansinę padėtį ir sveikatos būklę. Nacionalinės valdžios institucijos taip pat turės atsižvelgti į aplinkybę, kad kiekvieno asmens poreikių apimtis gali labai skirtis (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 4 d. Sprendimo *Chakroun*, C-578/08, EU:C:2010:117, 48 punktą), taip pat į ypatingą pabėgėlių padėtį, be kita ko, specifinius sunkumus, su kuriais jie susiduria gaudami įrodymus savo kilmės šalyje.
- 76 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas turi kiek įmanoma aiškinti savo nacionalinę teisę, būtent 2007 m. įstatymo 19 straipsnio 4 dalies b punktą, atsižvelgdamas į šiuos reikalavimus.
- 77 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją nedraudžiama valstybei narei leisti pabėgėlio seseriai susijungti su šeima, tik jeigu ji dėl sveikatos būklės negali patenkinti savo poreikių, su sąlyga:
- pirma, kad minėtas negalėjimas patenkinti poreikių būtų vertinamas atsižvelgiant į ypatingą pabėgėlių padėtį ir atskirai išnagrinėjus asmeninę situaciją ir visas svarbias aplinkybes, ir
  - antra, kad galima nustatyti, taip pat atsižvelgiant į ypatingą pabėgėlių padėtį ir atskirai išnagrinėjus asmeninę situaciją ir visas svarbias aplinkybes, kad atitinkamo asmens materialinę paramą iš tiesų užtikrina pabėgėlis arba kad pabėgėlis yra šeimos narys, labiausiai galintis užtikrinti reikalaujamą materialinę paramą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 78 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą 10 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją nedraudžiama valstybei narei leisti pabėgėlio seseriai susijungti su šeima, tik dėl to, kad ji dėl sveikatos būklės negali patenkinti savo poreikių, su sąlyga:

- **pirma, kad minėtas negalėjimas patenkinti poreikių būtų vertinamas atsižvelgiant į ypatingą pabėgėlių padėtį ir atskirai išnagrinėjus asmeninę situaciją ir visas svarbias aplinkybes, ir**
- **antra, kad galima nustatyti, taip pat atsižvelgiant į ypatingą pabėgėlių padėtį ir atskirai išnagrinėjus asmeninę situaciją ir visas svarbias aplinkybes, kad atitinkamo asmens materialinę paramą iš tiesų užtikrina pabėgėlis arba kad pabėgėlis yra šeimos narys, labiausiai galintis užtikrinti reikalaujamą materialinę paramą.**

Parašai.